

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kžzd 20/2020-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Ranka Marijana, kao predsjednika vijeća, te Ileane Vinja i Melite Božičević Grbić, kao članica vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice – specijalistice Maje Ivanović Stilinović, kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog R. L., zbog kaznenog djela iz čl. 158. st. 5. u vezi st. 1. Kaznenog zakona („Narodne novine“ br: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15-ispstavak i 101/17 – dalje u tekstu: KZ/11), odlučujući o žalbama optuženika i državnog odvjetnika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Šibeniku od 14. svibnja 2020. broj Kzd-1/2020-25, u sjednici održanoj 11. ožujka 2021., u prisutnosti u javnom dijelu optuženog R. L. i njegovog branitelja, odvjetnika D. P. iz Z., u zamjeni za odvjetnika T. B. iz Š.,

p r e s u d i o j e:

Žalbe optuženog R. L. i državnog odvjetnika odbijaju se kao neosnovane te se potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom proglašen je krivim opt. R. L. zbog kaznenog djela spolne zlouporabe djeteta mlađeg od 15 godina iz čl. 158. st. 5. u vezi st. 1. KZ/11, za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Temeljem čl. 54. KZ/11, u navedenu kaznu optuženiku je uračunato vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 21. srpnja do 22. srpnja 2019. te od 24. srpnja 2019. pa nadalje.

Temeljem čl. 148. st. 6. u vezi čl. 145. st. 2. toč. 1. do 6. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br: 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 i 126/19 - dalje u tekstu: ZKP/08) optuženik je u cijelosti oslobođen naknade troškova kaznenog postupka koji padaju na teret proračuna.

Protiv te presude žale se optuženik i državni odvjetnik.

Optuženik se žali po svom branitelju T. B., odvjetniku iz Š., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te zbog odluke o kazni, s prijedlogom "da se pobijana presuda ukine i optuženik oslobodi od optužbe", a podredno da se ta presuda ukine i vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje. Ujedno je zatražena obavijest o sjednici drugostupanjskog vijeća.

Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, s prijedlogom "da se žalba uvaži u smislu žalbenih navoda".

Odgovor na žalbu optuženika nije podnesen, dok je na žalbu državnog odvjetnika odgovorio optuženik po svom branitelju, ukazujući da je ta žalba neosnovana te je treba odbiti.

Prije održavanja sjednice vijeća spis je, sukladno čl. 474. st. 1. ZKP/08, dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske te je spis u roku vraćen.

Sjednici ovog drugostupanjskog vijeća nazočio je branitelj optuženika D. P., odvjetnik iz Z., prema zamjениčkoj punomoći za branitelja T. B., odvjetnika iz Š., koji je izložio navode žalbe i ostao pri žalbenom prijedlogu. Nazočnost optuženika osigurana je putem audio-video veze s obzirom da se nalazi u Zatvoru u Š. Uredno pozvani zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske nije pristupio pa je sjednica održana u njegovoj nenazočnosti, sukladno čl. 475. st. 4. ZKP/08.

Žalbe nisu osnovane.

Optuženik u žalbi ističe bitnu povredu odredaba kaznenog postupka i tvrdi da se pobijana presuda ne može ispitati zbog izostanka razloga o odlučnim činjenicama, odnosno, dani razlozi su nejasni i u znatnoj mjeri proturječni te obrazloženje pobijane presude ne sadrži razloge temeljem kojih sud nalazi sporne činjenice dokazanima ili nedokazanima niti sadrži ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza.

Iako to izrijekom ne navodi, žalitelj očito podnosi žalbu zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08 koju, međutim, tek paušalno ističe ne navodeći u čemu bi se ona konkretno sastojala. Nasuprot tome, ispitivanjem pobijane presude u povodu ovih navoda žalbe, ali i po službenoj dužnosti u smislu čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08, ovaj žalbeni sud nalazi da je prvostupanjski sud u obrazloženju svoje presude dao jasne, dostatne i neproturječne razloge o svim odlučnim činjenicama temeljem kojih se prvostupanjska presuda može s uspjehom ispitati, a drugo je pitanje što se žalitelj s tim razlozima prvostupanjskog suda ne slaže i time, u stvari, pobija pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

Nadalje, žalbom optuženika se tvrdi da je osuđen u nepravičnom postupku jer prvostupanjski sud "nije prihvatio izvesti gotovo niti jedan dokaz predložen od branitelja", što je, smatra žalitelj, povrijedilo ravnopravnost stranaka i u konačnici dovelo do pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Ovim navodima žalbe se, očito, smjera na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 2. ZKP/08.

Točno je da je sud prvog stupnja odbio dokazne prijedloge obrane s rasprave od 13. svibnja 2020. ali je za to dao, mada štire, ali valjane i razumljive razloge. Sud nije dužan prihvatiti sve dokazne prijedloge stranaka, ako ih, sukladno čl. 421. st. 1. ZKP/08, ocijeni neprikladnim, nedopuštenim, nevažnim ili odugovlačćim. U konkretnom slučaju,

prvostupanjski je sud predložene dokaze opravdano ocijenio suvišnima i nevažnima s obzirom na rezultate do tada provedenog dokaznog postupka smatrajući da bi se njihovim izvođenjem bezrazložno odugovlačio kazneni postupak. Pri tome, žalitelj propušta imati u vidu da je prijedlog obrane s rasprave za pribavljanje rezultata biološkog vještačenja prihvaćen, kao i da su provedeni dokazi ispitivanjem svjedoka R. V. i D. Š. te je provedeno psihologijsko vještačenje oštećenice, kako je optuženik još u istrazi predlagao. Zbog toga, ne može se zaključiti da bi odbijanjem pojedinih dokaznih prijedloga obrana bila dovedena u neravnopravan položaj prema optužbi niti joj je grubo uskraćena mogućnost utvrđivanja činjenica za koje smatra da joj idu u prilog. Slijedom toga, po ocjeni ovog žalbenog suda, jednakost stranaka u postupku nije narušena niti je postupak protiv optuženika, gledano u cjelini, bio nepravičan.

Suštinski, optuženik u žalbi pobija pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja ukazujući na nevjerodostojnost terećenja oštećenice i njezine majke Z. S. Tvrdi se da nema dokaza o penetraciji optuženikovog spolovila u anus oštećenice budući da ginekološkim pregledom nikakve ozljede nisu nađene, a oštećenica opisuje da je spolovilo optuženika "bilo opuštено, malo i mlitavo". Stoga da je na ovu okolnost oštećenicu bilo potrebno ponovno ispitati na raspravi. Također, da je potrebno provesti psihijatrijsko vještačenje oštećenice s obzirom da je prije upisa i tijekom osnovnoškolskog obrazovanja predloženo njezino školovanje po prilagođenom programu s dopunskom nastavom i redukcijom nastavnih sadržaja. Isto tako, da je trebalo ispitati svjedoka A. K. na okolnost motiva za lažno terećenje optuženika, kao i izvršiti uvid u sve SMS poruke između optuženika i sestre oštećenice, svjedoka M. P.. Odbijanjem ovih dokaznih prijedloga da je činjenično stanje ostalo nepotpuno i pogrešno utvrđenim, a kriminalna djelatnost optuženika nije dokazana "bez svake razborite sumnje".

Nasuprot tome, Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, nalazi da je prvostupanjski sud, u zakonito i sveobuhvatno provedenom dokaznom postupku, sve činjenice potpuno i pravilno utvrdio te je sa sigurnošću našao dokazanim da je optuženik, na štetu svoje pastorke, djeteta E. P., počinio predmetno kazneno djelo spolnog zlostavljanja na način kako ga tereti optužba.

Prije svega, oštećeno dijete E. P., tada u dobi od 14 godina i devet mjeseci, vrlo detaljno i uvjerljivo opisuje kako ju je optuženik, uz prijetnju smrti, najprije ljubio po licu i vratu te dirao po spolnom organu, a potom, držeći ju čvrsto za lijevu ruku, skinuo donje dijelove njezine odjeće te potom s leđa u dva navrata stavljao svoj spolni organ u njezin anus, što ju je zaboljelo. Potom je, kako kaže, optuženik "sam svršija u kantunu", a ona je pobjegla van. Iskaz oštećenice, dan na dokaznom ročištu uz pomoć stručne osobe u smislu čl. 292. st. 2. ZKP/08, te reproduciran na raspravi, obiluje specifičnim detaljima koji mogu biti poznati samo osobi koja govori iz proživljenog iskustva.

S obzirom da se radi o žrtvi koja je dječje dobi, provedeno je i njezino psihologijsko vještačenje po stalnom sudskom vještaku mr. G. L., kojoj je oštećenica, za potrebe forenzičkog intervjua, na jednak način opisala proživljeno traumatično iskustvo. Ta vještakinja temeljem provedene obrade i psihologijskog testiranja, zaključuje da je oštećenica sposobna vjerodostojno reproducirati sporni događaj te kod nje nisu uočene tendencije iskrivljavanja činjenica i tijeka događaja. S obzirom na postojeće traumatske posljedice, oštećenica je upućena na daljnji psihologijski tretman.

Prvostupanjski sud osnovano cijeni iskaz oštećenice istinitim, i to kako samog za sebe, tako i u kontekstu drugih dokaza koji njezin iskaz potvrđuju. Oštećenica je, neposredno nakon događaja, pobjegla iz svoje kuće u V. gdje se povjerila prijatelju, svjedoku M. V. koji opisuje da je pritom bila jako uzbuđena i plakala. Po dolasku svoje majke, svjedoka Z. S., i njoj na jednak način opisuje što je pretrpjela, zbog čega su iste večeri podnijele kaznenu prijavu protiv optuženika za navedeno spolno zlostavljanje.

Ovako utvrđeno ponašanje oštećenice neposredno nakon događaja jasno pokazuje da je s optuženikom doživjela, kako kaže, "nešto jako loše" i da ne želi "više nikada biti s njim u blizini", što potvrđuje i njezina sestra, svjedok M. P., kojoj se obratila SMS porukama takvog sadržaja.

Osim navedenog, svjedok M. P. iskazuje o sadržaju SMS poruka koje je kritičnog dana razmijenila s optuženikom i koje je, u okviru svog iskaza, pokazala pri ispitivanju u istrazi te na raspravi. Tako utvrđen sadržaj SMS poruka optuženika koji, na predbacivanje ovog svjedoka da joj je silovao sestru, odgovara riječima "znam da ste ljuti i razočarani, ali stvarno ne znam što mi bi" te porukom "7 godina sam sa vama i nikada mi nije palo na pamet bilo što, ali danas kao da to nisam bio ja", suštinski predstavljaju potvrdu optuženika da je do spolnog zlostavljanja oštećenice uistinu došlo.

Optuženik u svojoj obrani bezuspješno pokušava relativizirati značenje tih SMS poruka objašnjavajući da je time, u stvari, izražavao žaljenje zbog toga što svojoj supruzi Z. S. nije odmah ispričao da ga je oštećenica toga dana uhvatila oko struka i poljubila u vrat. Takvo objašnjenje je potpuno neuvjerljivo jer optuženik zaboravlja da je svojoj izvanbračnoj supruzi istog popodneva već ispričao taj događaj i to na autobusnom kolodvoru u Š., kako ova svjedokinja iskazuje te dodaje da joj je optuženik te prilike rekao kako ga je ponašanje oštećenice "napalilo". Dakle, sadržaj poruka razmijenjenih sa svjedokom M. P. tek navečer (između 21:21 i 21:27 sati) nikako se ne može protumačiti na način kako to neuvjerljivo čini optuženik u svojoj obrani niti se radi o izvlačenju riječi iz konteksta, kako sada tvrdi u žalbi.

Pri tome, prvostupanjski je sud opravdano odbio dokazni prijedlog obrane za pribavljanjem svih SMS poruka razmijenjenih između optuženika i svjedoka M. P. budući da su iste već pribavljene te je u njih izvršen uvid tijekom istrage, kao i na raspravi pred članovima raspravnog vijeća, pa je navedeni dokazni prijedlog doista odugovlačeći.

Nadalje, nije u pravu žalitelj kada osporava dokazanost kriminalne radnje stavljanja svog spolovila u anus oštećenice. Utvrđenje te odlučne činjenice nedvojbeno proizlazi iz iskaza same žrtve, ali i iskaza posrednih svjedoka kojima je o tome neposredno nakon događaja govorila. Točno je da ginekološkim pregledom oštećenice nisu nađene ozljede njezinog anusa, međutim, ta činjenica ne isključuje vjerodostojnost njezinog iskaza jer je kazneno djelo dovršeno već i samim početkom prodiranja spolovila, koja radnja, općepoznato, ne mora nužno ozlijediti sluznicu anusa. U prilog takvom zaključku govori i dio iskaza oštećenice koja opisuje da je optuženik "sam svršija u kantunu", a ne za vrijeme stavljanja spolovila u njezin anus.

Isto tako, okolnost da je oštećenica vidjela spolovilo optuženika kao "malo i mlitavo" ne isključuje da je barem djelomična erekcija postignuta nakon što ju je optuženik okrenuo i prišao joj s leđa pa ona, po prirodi stvari, njegovo spolovilo više nije mogla uočiti.

Slijedom toga, ponovno ispitivanje oštećenice na raspravi vezano za opis optuženikovog spolovila nije bilo nužno za razjašnjenje stanja stvari te je prvostupanjski sud taj dokazni prijedlog s pravom odbio. Pri tome, oštećenica je, kao dijete – žrtva seksualnog nasilja, ispitana uz pomoć stručne osobe na dokaznom ročištu putem audio-video uređaja, kako nalaže odredba čl. 292. st. 1. i 2. ZKP/08 te je, suglasnošću stranaka, snimka tog ispitivanja na raspravi reproducirana. Zbog izbjegavanja nepotrebne retraumatizacije žrtve, ona se tek iznimno može ponovno ispitati ako za to postoje opravdani razlozi, koji ovdje izostaju. Osim toga, optuženik i njegov branitelj bili su nazočni ispitivanju oštećenice u istrazi pa su, ako su to ocijenili bitnim, mogli odmah reagirati postavljanjem dodatnih pitanja kojima bi se taj dio iskaza razjasnio, međutim, to su pustili pravovremeno učiniti.

Što se tiče eventualnog motiva oštećenice za lažno terećenje, treba reći da već iz same obrane optuženika, ali i iskaza drugih ukućana, takvo što ne proizlazi. Naime, suglasno optuženikovo obrani, međusobni odnosi u obitelji bili su skladni, a oštećenica je bila optuženikova "mezimica", što i ona sama potvrđuje navodeći da je optuženik, kao očuh, prema njoj bio brižan i dobar. Sukoba na relaciji optuženika i njegove izvanbračne supruge, majke oštećenice, nije bilo. Kako niti psihologijski vještak ne nalazi indikacija za neistinost terećenje, to je predloženo ispitivanje svjedoka A. K. na navedenu okolnost, kao odugovlačeće, trebalo odbiti.

Konačno, prvostupanjski sud s pravom odbija, pored psihologijskog, provesti još i psihijatrijsko vještačenje oštećenice. Podaci u spisu ne pružaju nikakav osnov za zaključak o postojanju njezine duševne bolesti ili mentalne zaostalosti. Nalaz i mišljenje Povjerenstva za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta E. P., kao i Povjerenstva OŠ T. U. bili su poznati psihologijskom vještaku koji ocjenjuje da je oštećenica u vrijeme događaja bila prosječnih intelektualnih sposobnosti, a teškoće u izgovoru i savladavanju gradiva opisane u toj dokumentaciji, ocjenjuje uobičajenima za rani razvoj djeteta niske dobi. Kako se, i prema mišljenju psihologijskog vještaka, radi o razvojnim teškoćama koje nisu izvan okvira uobičajenih, to sud prvog stupnja s pravom ocjenjuje da je i ovaj dokazni prijedlog obrane usmjeren na odugovlačenje postupka.

Pri tome, u žalbi isticani rezultati biološkog vještačenja prema kojima su na gaćama optuženika identificirani tragovi njegove sperme, ali ne i tragovi DNA oštećenice, ne umanjuje istinitost njezinog iskaza, ali ukazuje da je optuženik, prije izuzimanja odjeće, ejakulirao pa ta činjenica prije potvrđuje, nego li isključuje njezin opis događaja.

Zaključno, dakle, prvostupanjski sud s pravom otklanja optuženikovu obranu kao neuvjerljivu, a terećenje oštećenice, potkrijepljeno sadržajem spomenutih SMS poruka i iskazima posrednih svjedoka, cijeni vjerodostojnim te sa sigurnošću nalazi dokazanim učin kaznenog djela iz optužnice.

Stoga žalbeni osnov pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja nije osnovan, kao niti žalbeni osnov povrede kaznenog zakona kojeg žalitelj ne obrazlaže već izvodi iz, po njemu, pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.

Nisu u pravu optuženik, ali niti državni odvjetnik, kada predlažu izricanje blaže, odnosno strože kazne optuženiku.

Optuženik u žalbi tek općenito tvrdi da su utvrđene olakotne okolnosti podcijenjene, dok državni odvjetnik smatra suprotno i ukazuje na nove otegotne okolnosti u smislu optuženikove upornosti te planiranja učina predmetnog kaznenog djela, kao i niske dobi oštećenice koja trpi psihičke tegobe posljedicom proživljenog seksualnog zlostavljanja.

Međutim, sve utvrđene okolnosti konkretnog slučaja, kao i težina samog kaznenog djela, pravilno su i dostatno cijenjene. Olakotna okolnost u vidu optuženikovog očinstva jednog mlit djeteta dovoljno je cijenjena pa kako niti žalitelj ne ističe drugih, novih olakotnih okolnosti, blažem kažnjavanju optuženika nema mjesta, posebno kada se uzme u obzir njegova ranija osuđivanost zbog istovrsnih kaznenih djela.

S druge strane, izrečena kazna od pet godina zatvora u odgovarajućoj mjeri odražava sve otegotne okolnosti, pa i one koje apostrofira državni odvjetnik. Dob oštećenice od 14 godina i sedam mjeseci ionako predstavlja obilježje predmetnog kaznenog djela, a nije tako niska da bi se dodatno trebala cijeliti otegotnom. Iskorištavanje obiteljske situacije i povjerenja oštećenice prema optuženiku, kao svom očuhu, dovoljno cijeni i prvostupanjski sud, dok naročita upornost optuženika pri izvršenju kaznenog djela ne proizlazi iz stanja spisa.

Zbog toga, imajući u vidu i psihičke tegobe koje seksualno zlostavljanje predvidivo uzrokuje za žrtvu, i ovaj žalbeni sud ocjenjuje da je po sudu prvog stupnja izrečena kazna zatvora dostatna da izrazi odgovarajući prijekor društva prema takvim i sličnim počiniteljima, ali i da se tom kaznom utječe na optuženika da shvati krajnju neprihvatljivost vlastitog ponašanja, te upozore drugi građani da se klone činjenja seksualnih delikata, posebno na štetu djece. Ujedno će se kaznom od pet godina zatvora utjecati na svijest građana o pogibeljnosti činjenja kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja, ali i omogućiti optuženiku da se, po izdržanoj kazni, ponovno uključi u društvo.

Kako time navodi podnesenih žalbi nisu osnovani, a ispitivanjem pobijane presude ovaj žalbeni sud ne nalazi povreda na koje, u smislu čl. 476. st. 1. ZKP/08, pazi po službenoj dužnosti, trebalo je, temeljem čl. 486. ZKP/08, odlučiti kao u izreci ove presude.

Zagreb, 11. ožujka 2021.

Predsjednik vijeća:
Ranko Marijan, v.r.